



Velomaršruts

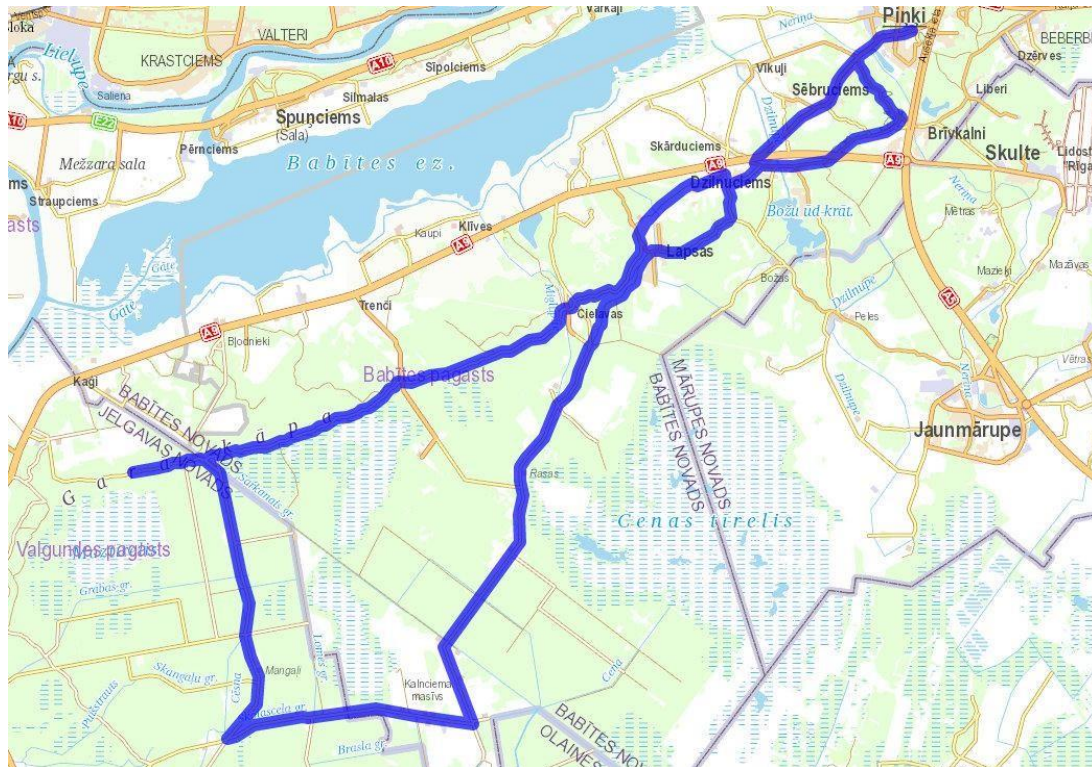
## Pa latviešu strēlnieku cīņu vietām. Ziemassvētku kaujām 100!

*(Piņķi – Cenas tīrelis – Mangaļi – Ložmetējkalns – Cielavas – Dzilnuciems – Piņķi)*

IV – IX    



*Foto: Juris Smaļinskis*



**Maršruts:** Piemērots sportiskiem velobraucējiem, kam patīk aktīvu dzīvesveidu un sportu apvienot ar sava un citu novadu vēstures izziņu.

**Riteņa tips.** Derēs divritenis, kas ir piemērots ilgstošai braukšanai pa grantētiem un zemes ceļiem.

**Ieteicamais laiks:** Aprīļa otra puse – septembris.

**Garums:** ~ 56 km.

**Laiks:** Vienas dienas ilgs ceļojums kopā ar objektu apskati.

**Grūtības pakāpe:** Vidēji grūts - grūts.

**Ceļa segums:** Asfalta segums, ceļi ar grants segumu, meža ceļi, takas.

**Sākuma punkts:** Piņķu centrs.

**Beigu punkts:** Piņķu centrs.

**Loģistika un sabiedriskais transports:** Aplūveida maršruts ar atgriešanos starta punktā. Velobraucēji Piņķu centrā var nokļūt no Babītes dzelzceļa stacijas (Rožu iela – Babītes iela – Jūrmalas šosejas šķērsojums pa gājēju – velobraucēju tiltu – Beberbeķu iela – Beberbeķu dabas parks – Beberi (Ausekļa iela) – Rīgas apvedceļa šķērsojums pie luksofora – kopā ap 5 km). Babītes stacija ir ērti sasniedzama ar vilcienu (~ 18 min brauciens no Rīgas, ~ 1 h no Tukuma), vai pa Rīgas – Jūrmalas veloceļu (30 – 40 min brauciens ar divriteni no Rīgas).

**Marķējums:** Maršruts nav marķēts, taču maršruta daļa pārklājas ar Jelgavas novada maršrutu „Ziemassvētku kauju piemiņas vietas” (izstrādājis: J. Smaļinskis).

**Maršruta gaita:** Piņķi (Rīgas iela) – Sēbruciems – Dzilnuciems – Lapsas – Cēnās tīreļa taka – Kalnciema masīvs – Mangaļu mājas – Ložmetējkalns – Tīreļi 1 – Cielavas – Dzilnuciems – Beberbeķu kapi – Piņķi.

**Attālums no Rīgas:** Sākumpunkts/galapunkts – 15 km.

**Der zināt!** Cenas tīreļa – Kalnciema masīva posmā var būt slikta grants ceļa seguma kvalitāte. Braucot no Ložmetējkalna līdz Lapsām – jārēķinās ar to, ka tas ir meža – lauku ceļš ar atbilstošu segumu. Maršruts nav piemērots braucienam ar maziem bērniem. Maršrutā, izņemot Piņķus, - nav veikalu un citu tūrisma (ēdināšana, tūristu mītnes) pakalpojumu. Mangaļu mājās var pieteikt ugunsкура un piknika vietu. Plānojot maršrutu, jārēķinās, ka tas ir jāizbrauc vienas dienas laikā, jo tuvākajā apkaimē nav naktsmītņu (izņemot Zvīguļos – „Antiņlauvas”).

**Droša velobraukšana!** Pārvietojoties pa autoceļiem, gājēju ceļiem, velociņiem, apdzīvotām un neapdzīvotām vietām u.c., - ievērojam ceļu satiksmes noteikumus un drošu velobraukšanas praksi. Lietojam ķiveres un labi pamanāmu (t.sk. – atstarojošu) apģērbu. Īpaš uzmanību bērniem! Rūpējamies par savu un līdzcilvēku drošību un veselību! Veicot maršrutu, katrs pats ir atbildīgs par savu un citu drošību! Glābšanas dienesti: 112. 📞

### Vērts redzēt!

1. **Piņķi.** Sena apdzīvota vieta, kas rakstos pieminēta jau 1225. gadā. Gadu vēlāk Piņķus iekļāva Rīgas patrimoniālajā apgabalā (lauku novadā). 14. un 15. gs. Piņķu apkaimē ir pieminētas Beberbeķu, Olektes un Peles muižiņas. 1919. g. 22. maijā – Latvijas brīvības cīņu laikā pie Piņķiem notika sadursmes starp Dienvidlatvijas brigādi un Padomju Latvijas armijas vienību. Bermontiādes laikā (1919. g. 4. novembris) pie Piņķiem notika cīņa starp Latgales divīzijas 9. Rēzeknes pulku un Rietumkrievijas armijas 1. Plastunu pulku. Četras dienas vēlāk 9. Rēzeknes pulks atguva Bulduru tiltu un Jūrmalu līdz Dubultiem.
2. **Piņķu Sv. Nikolaja luterāņu baznīca.** Agrāk Piņķos bijusi koka baznīca. Ideja par jauna dievnama celtniecību bija jau 19. gs. piecdesmitajos gados, taču šīs ieceres projekta gala varianta (arhitekts J. D. Felkso) pamatakmeni ielika 1872. gada 25. maijā. Mūsdienās redzamais dievnams celts laikā no 1872. - 1874. gadam. Deviņreģistru ērģeles izgatavoja pazīstamais ērģelbūvētājs Vilhelms Zauers 1890. gadā. 1916. g. 17. jūlijā 5. latviešu strēlnieku bataljons, kas devās uz frontes līniju pie Smārdes, apstājās pie Piņķu muižas. Minētajā datumā Piņķu baznīcā pulkvedis Jukums Vācietis noturēja sprediķi, kas iegāja Latvijas vēsturē kā viens no pašiem nozīmīgākajiem tā laika notikumiem. Šis vēsturiskais notikums Aleksandru Čaku rosināja to iemūžinātā savā poēmā “Sprediķis Piņķu baznīcā”. Baznīca (kultūras piemineklis) apskatāma arī no iekšpuses. Diennakts tumšajā laikā tā ir izgaismota. Blakus baznīcai atrodas latviešu strēlnieku piemiņai uzstādītais **akmens**. + 371 26115312, 29350719. 📞
3. **Piņķu kapi.** Atrodas blakus Piņķu luterāņu baznīcai. Tajos apglabāts ievērojamais Rīgas fotogrāfs Roberts Johansons (1877 - 1959).
4. **Latvijas Brīvības cīņu Piņķu kaujas piemineklis.** Veltīts 1919. gada notikumiem, kad 22. maijā pēc gandrīz divu mēnešu dīkstāves, pulkveža Baloža brigāde devās uzbrukumā Rīgai, lai atbrīvotu galvaspilsētu no lieliniekiem. Baložu brigādei atbalsts bija jāsniedz vācu landesvēram un Vācijas dzelzs divīzijai, kā arī krievu kņaza Līvena nodaļai. Pirmo pieminekli atklāja Latvijas Valsts prezidents Kārlis Ulmanis 1939. gada 23. maijā. 1951. gadā padomju vara to nopostīja, bet 2003. gadā tika uzstādīta pieminekļa kopija (tēlnieks J. Briedis, O. Skaraiņa kopija).
5. **Dzilnuciems.** Neliels ciems starp Rīgas – Liepājas autoceļu (A 9) un Božu ūdenskrātuvi. Kā apdzīvota vieta sākusi veidoties pie bijušās Piņķu mācītājmuižas. Mūsdienās – privātmāju rajons.

6. **Cenas tīrelis.** Viens no lielākajiem Latvijas purvu masīviem, kas atrodas starp Babītes ezeru un Olaini. Tā lielākā daļa ir un joprojām tiek izstrādāta kūdrā. Relatīvi mazskarta ir purva ziemeļu daļa, kurā izveidojies izcils ezeriņu komplekss un sūnu purva ainavas. Cenas tīrelis ir arī viens no retajiem Latvijas purviem, kurā vienlaikus ir novērojama gan rietumu, gan austrumu tipa purva ainava. Nozīmīga vairāku aizsargājamo putnu sugu dzīves vieta. Cenas tīrelī kopš 2007. g. ir izveidota **dabas taka** un uzcelts **skatu tornis**, kas atrodas tīreļa rietumu pusē, ap 5 km garās lokveida takas vidusdaļā. No tā redzams plašs purva masīvs, kā arī 1. pasaules kara laikā no kokmateriāliem celtais **kara ceļš**, ko dabā iezīmē augstāku priežu rinda. Blakus tornim atrodas minētā ceļa no apaļkokiem mūsdienās veidots **fragments**. Kūdrā neizstrādātā purva daļa ir dabas liegums (*NATURA* 2000 teritorija). Takas sākumā, kas atrodas pie kūdras lauka (to iegūst arī mūsdienās) uzcelts vēl viens **skatu tornis**. Takā izvietoti izzinoši informācijas stendi. Viena noainaviskākajām takas vietām atrodas pie Cenas tīreļa lielākā ezera – **Skaista**, kur vērojami dažādi purva tipi (augstais, pārejas un zemais). Jāatceras, ka takas apskatei nepieciešamas vismaz pusotra – divas stundas.
7. **Piemiņas akmens.** Uzstādīts netālu no ceļu krustojuma, kur no Kalnciema masīva – Kalnciema skolas ceļa nogriežamies uz Mangaļu mājām. Piemiņas akmens ir kā liecība notikumam, kad Ziemassvētku kauju laikā šeit ievainots kapteinis Fricis Briedis. Ceļa rietumu pusē mežā redzamas paliekas no kādreizējām vācu karaspēka baterijām.
8. **Ziemassvētku kauju piemiņas parks.** Lielāka teritorija dienvidos no Babītes ezera, kur 1. pasaules kara laikā - 1916. gada nogalē notika Ziemassvētku kaujas starp Krievijas impērijas un Vācijas karaspēku, kurās Krievijas armijas pusē cīnījās un krita vairāki tūkstoši latviešu karavīru. Pēc kaujām latviešu strēlnieku drosme un varonība aizskanēja tālu pāri valsts robežām. Ziemassvētku kaujas bija lielākā militārā operācija Rīgas frontē 1. pasaules kara laikā. Lielākās cīņu grūtības šajās kaujās nācās iznest latviešu strēlnieku vienībām, kas cieta ļoti lielus zaudējumus. Apmēram 5000 latviešu strēlnieku krita Ziemassvētku kaujās un apmēram 4000 - janvāra kaujās, tika ievainoti vai pazuda bez vēsts. Ziemassvētku kauju vietās var apskatīt **piemiņas akmeņus**, kas uzstādīti vislatviešu strēlnieku pulku pulcēšanās vietās pirms Ziemassvētku kaujām. Apmēram 700 metru attālumā no „**Mangaļu**” mājām atrodas 1. latviešu strēlnieku brigādes vācu frontes pārrāvuma vieta, kur 1917. gada 5. janvārī (pēc vecā stila - 1916. gada 23. decembrī) iesākās Ziemassvētku kaujas. Par godu šim notikumam frontes pārrāvuma vietā uzstādīta **piemiņas zīme** - koka zobens. Savukārt **Ložmetējkalnā** 2005. gadā AS "Latvijas Valsts meži" uzbūvēja jaunu **skatu torni**. 2015. gadā izveidota 7 km gara **izziņas taka** kājāmgājējiem, kuras sākums un karte meklējama Mangaļu māju muzejā. Izejot taku, apskatāmas bijušie nocietinājumi – būvju vietas, grāvji, „Vācu valnis”, sprāgušo lādiņu atstātās bedres, ierakumi, senie kara ceļi un takas u.c. Ziemassvētku kauju piemiņas parkam ir piešķirts kultūras pieminekļa statuss. Ziemassvētku kaujas aprakstījis Aleksandrs Grīns leģendārajā romānā „Dvēseļu putenis”. Jāatgādina, ka 2016. gadā apritēs simts gadi kopš leģendārajām kaujām!
9. **Ziemassvētku kauju muzejs Mangaļos.** Ziemassvētku kauju piemiņas parka „centrālā” vieta. Mangaļu mājās (guļbaļķu ēka) atrodas Latvijā lielākais kauju vietu makets, ieroči, karavīru piederumi, kartes u.c. materiāli. Ārpusē redzami Baltijas reģionam unikāli 1. pasaules kara lauka fortifikācijas elementi: autentiskā vietā rekonstruēts nocietinājumu sistēmas posms – blindāža un daļa no vācu aizsardzības pirmās līnijas - t.s. „**Vācuvalņa**”, dažādu laiku ieroči, informācijas stendi. Te var doties izzinošā pastaigā ar vai bezgida pavadībā, ieturēt savu maltīti pie ugunsкура (iepriekš jāpiesaka!). Šeit piedāvā piedalīties tematiski – izglītojošos pasākumos, organizē kauju imitācijās. + 371 67228147.☎

10. **Pieminekļi.** Tālākajā ceļā (t.s. Smilšu stiga) starp Mangaļu mājām un Garo kāpu apskatāmi trīs pieminekļi, kas veltīti 5. Zemgales, 7. Bauskas un 8. Valmieras latviešu strēlnieku pulkiem. Pēdējiem diviem 1916. g. 24. decembra uzbrukumā izdevās nokļūt ienaidnieka aizmugurē un tur laicīgi nostiprināties. No turienes 25. decembrī sākās uzbrukums Ložmetējkalam, kas asiņainā cīņā tika ieņemts. Savukārt, 5. Zemgales latviešu strēlnieku pulks 1917. g. janvāra kaujās cīnījās pie Ložmetējkalna, kad vācu karaspēks vairāku dienu garumā mēģināja atgūt Ziemassvētku kaujās zaudētās pozīcijas.  
17. Janvārī krievu pulki atkāpās, kā rezultātā vācu karaspēks atgriezās 3. Sibīrijas pulka strēlnieku daļas no 5. Zemgales latviešu strēlnieku pulka. Neskatoties uz šo stratēģisko kļūdu, latviešu strēlniekiem izdevās atvairīt vācu uzbrukumus un piespiest tiem atkāpties.
11. **Garā kāpa.** Aptuveni 10 km gara Nordeķu – Kalnciema kāpu grēdas rietumdaļa. Kāpa ir apaugusi ar retu priežu mežu, bet tās piekāpjē plešas biežāks bērzu – priežu mežs. Garās kāpas augstums ziemeļu pusē ir aptuveni 8 - 9 m virs jūras līmeņa, dienvidu pusē 10 - 11 m. Kāpas rietumdaļā atrodas augstāka vieta (19 m) – **Ložmetējkals**. Garās kāpas vidusdaļā izveidoti **Tīreļu** jeb **Antiņu brāļu kapi**. Dienvidos no kāpas plešas purvaini meži un purvi – Maztīrelis, Rāvājs un Mazais tīrelītis.
12. **Ložmetējkals.** Augstāka vieta Garās kāpas rietumdaļā. Viens no nozīmīgākajiem vācu armijas nocietinājumiem punktiem 1. pasaules kara laikā, pēc kā arī ieguvis savu nosaukumu. Sīvu cīņu laikā to atkaroja latviešu strēlnieku armija. Līdz mūsdienām ir saglabājušies ierakumi Ložmetējkalna apkārtnē. 1977. gadā tā piekāpjē uzstādīja **piemiņas akmeni**. Kāpas galā uzcelts koka **skatu tornis**. Janvārī Ložmetējkalnā parasti notiek strēlnieku piemiņas pasākumi.
13. **Maztīreļa purvs.** Neliels augstā tipa purvs (1,6 x 2 km), kurā 1. pasaules kara laikā norisinājās sīvas kaujas. Purvā (no Ložmetējkalna skatu torņa) saskatāma kādreizējā vācu šaursliežu dzelzceļa līnijas vieta, kas dabā iezīmējās kā augstāka koku rinda.
14. **Zemgales – Vidzemes robeža.** Koka zīmjrādis novietots vietā, kur atrodas divu vēsturisko Latvijas novadu robeža, kas mūsdienās ir vienlaicīgi Babītes un Jelgavas novada administratīvā robeža.
15. **Tīreļu jeb Antiņu brāļu kapi.** Lielākie 1. pasaules kara laika brāļu kapi Latvijā. Tajos atdusas 1800 latviešu strēlnieki un pagājušā gadsimta 30. gados pārbedītie ap 2000 karavīri, kas dienējuši dažādās Krievijas armijas daļās. Kapu centrā uzstādīts **pieminekļis**.
16. **Dzīvnieku kapsēta „Citi medību lauki”.** Latvijā pirmā dzīvnieku kapsēta Rīgas – Liepājas autoceļa (A10) malā, kas izvietota skaistā priežu mežā, uz Nordeķu – Kalnciema kāpu grēdas nogāzēs.
17. **Beberbeķu kapi.** Atrodas starp Piņķiem un „Bebru pļavu”.
18. **Beberbeķu vācu kapi.** Atrodas aptuveni 0,5 km dienvidos no Piņķu ūdenskrātuves. 1. pasaules kara laikā kritušo vācu karavīru kopkapsēta. Kapus iesvētīja 2007. gadā - to organizēja Vācu kara kapu kopšanas Tautas apvienība. Kapsētā ir pārāpbedīti Rīgas apkaimē un citur Latvijā kritušie vācu karavīri – kopā ap 20 000. Šeit paglabāti arī 30 latviešu karavīri.
19. **Piņķu ūdenskrātuve.** 0,6 km gara un līdz 150 m plata ar Neriņas upi saistīta un mākslīgi veidota ūdenskrātuve Piņķu ciema dienvidrietumdaļā. Populāra vietējo iedzīvotāju pastaigu un peldvieta, kā arī dažādu sacensību (*Aqua Sports*) norišu vieta.

*Veikali:* Piņķos.

*Ēdināšanas uzņēmumi:*

Piņķos: kafejnīca – konditoreja „*Gardēžu namiņš*” Jūrmalas ielā 14 c, ēdnīca „*Daily*” Meistaru ielā 2, restorāns – bārs „*La rue Justine*” Piņķu „*Ledus hallē*”.

*Naktsmītnes (tuvākās):*

- Viesu nams „*Peles*”, Mārupes novads, „*Peles*”, + 371 29444881;
- Atpūtas komplekss un kempings „*Bejas*” pie Božu ūdenskrātuves, + 371 26673507;

*Atpūtas vietas:* Pie Cenas tīreļa laipas, Mangaļu mājām, pie Ložmetējkalna.

*Ārsta prakse:* Piņķos.

*Bankomāts:* Piņķos.



Mangaļu mājas  
Foto: Juris Smaļinskis



Vēsturiskā Zemgales – Vidzemes robeža  
Foto: Juris Smaļinskis



Tīreļu (Antiņu) kapi  
Foto: Juris Smaļinskis



Izstrādātā Cenas tīreļa daļa  
Foto: Juris Smaļinskis



Zemnīcas pie Mangaļu mājām  
Foto: Juris Smaļinskis



Piemiņas akmens Ložmetējkalnā  
Foto: Juris Smaļinskis



Ložmetējkalna skatu tornis  
Foto: Juris Smaļinskis